

21.11.11

לכבוד	לכבוד
מר בן עמי כופר	מר שרון קדמי
רשם המהנדסים והאדריכלים	מנכ"ל משרד התעשייה, מסחר ותעסוקה
משרד התעשייה, מסחר ותעסוקה	רח' בנק ישראל 5
רח' בנק ישראל 5	<u>ירושלים</u>
<u>ירושלים</u>	

א.נ.,

הנדון: ייחוד פעולות בתחום תכנון ערים ואזורים

כללי

1. לאחרונה הובא לידיעת איגוד המתכננים בישראל כי מועצת ההנדסה והאדריכלות יזמת שינוי בנושא רישום וייחוד פעולות של מהנדסים ואדריכלים, במסגרתו יש ככל הנראה כוונה לייחד את הפעולות בתחום התכנון העירוני לאדריכל רשוי בלבד.

2. כפי שיפורט להלן בהרחבה, איגוד המתכננים בישראל מתנגד בכל תוקף לכל יוזמה לשלילת זכותם של מתכנני ערים ואזורים בישראל לפעול בתחום תכנון הערים והאזורים (הכולל, בין היתר, הכנת תוכניות עפ"י חוק התכנון והבניה) ולייחוד הכנת תוכניות מרחביות (הכוללות בין היתר תוכניות מתאר ארציות, תוכניות מתאר מחוזיות, תוכניות מתאר מקומיות ותוכניות מפורטות) לאדריכלים בלבד. יוזמה זו מנגדת להמלצות ועדת זיילר, תפגע שלא לצורך בחופש העיסוק של ציבור המתכננים ותביא ללא כל נימוק הגיוני להעברת פעולות התכנון המרחבי מידי בעלי המקצוע בעלי הידע וההכשרה המתאימה בתחום תכנון הערים והאזורים (כלומר, מתכנני ערים ואזורים ובכללם אדריכלים בעלי הכשרה, או ניסיון, בתכנון עירוני ואזורי) לידי מי שאין להם בהכרח את הידע וההכשרה המתאימה לכך. יתרה מזאת, לעמדת איגוד המתכננים בישראל מן הראוי כי יוסדר מפורשות בדין, כפי שהדבר נעשה במדינות אחרות, מעמדו של מתכנן הערים והאזורים וכי פעולות הכנת תוכניות אב ותוכניות עפ"י חוק התכנון והבניה ייוחדו למתכנני ערים ואזורים (ובכללם אדריכלים בעלי הכשרה, או ניסיון, בתכנון עירוני ואזורי).

על איגוד המתכננים בישראל ומקצוע תכנון הערים והאזורים

3. איגוד המתכננים בישראל (ובשמו הקודם האיגוד לתכנון סביבתי) קיים כבר למעלה מארבעים וחמש שנה והוא מייצג את כל העוסקים בתכנון ערים, אזורים וסביבה

יו"ר: אדר' עמוס ברנדייס, אימייל: amos-br@inter.net.il טל: 09-7446015 פקס: 09-7446017

מזכירות: מיכל שגב טל: 050-3445590

כתובת: איגוד המתכננים בישראל, ת.ד. 168 כפר סבא.

אימייל: igudm1@gmail.com אתר האיגוד: www.aepi.org.il

בישראל. איגוד המתכננים בישראל הוא אחד מחמשת הארגונים המקצועיים בתחומי התכנון והבניה הכלולים במסגרת הרפורמה החדשה בחוק התכנון והבניה המצוייה בהליכי אישור ובחוק הוד"לים שאושר לאחרונה. הגוף מוכר על ידי משרד הפנים כמייצג את קהיליית המתכננים והוא בין הממליצים על נציגים למוסדות התכנון, המועצה הארצית, ועדות התכנון המחוזיות, המקומיות והנושאיות. באיגוד חברים מתכנני ערים ואזורים מדיסיפלינות רבות וביניהן גיאוגרפים, אדריכלים, כלכלנים, משפטנים, סוציולוגים, מומחים למדיניות ציבורית, סטטיסטיקאים, אנשי אקדמיה ועוד. מטרת האיגוד היא לייצג מבחינה מקצועית את ציבור המתכננים בישראל, לפעול למען קידום והכרת המקצוע, וכן לתרום להרחבת והפצת הידע המקצועי בתחום. איגוד המתכננים בישראל חבר באיגוד הבינלאומי לתכנון ערים ואזורים (ISoCaRP). האיגוד פעיל מאוד בתחומים רבים וביניהם הכנת ניירות עמדה (המופצים לגורמים שונים ומאירים במקרים רבים נושאים שעל הפרק באורו של התכנון המרחבי), השתתפות בהליכי חקיקה בכנסת, ארגון כנסים, ימי עיון וסיורים, הפצת בטאון, דפי מידע, הפעלת רשת קשר מקצועית אלקטרונית ועוד. חברי האיגוד חתומים על "אמנת המתכננים" המתווה את עקרונות הפעילות המקצועית וכללי האתיקה של העוסקים בתכנון עירוני ואזורי.

4. תכנון ערים ואזורים הינו מקצוע העומד בפני עצמו, הנבדל ממקצוע האדריכלות ודורש השכלה והכשרה מקצועית מתאימים או ניסיון בתחום התכנון העירוני והאזורי. השכלה זו הינה **בבסיסה רב תחומית**. תכנון ערים ואזורים הינו תהליך מורכב שמטרתו לקבוע מדיניות ואסטרטגיות לפתרון בעיות מורכבות בתחום העיר והאזור. תהליך זה כולל נושאים רבים ומגוונים ובין היתר: קביעת מטרות ויעדים לתכנון וחזון התכנון, לימוד המערכות השונות של האזור המתוכנן, זיהוי תהליכים קיימים ומגמות אזוריות ועולמיות, יצירת תחזיות לגבי העתיד על-פי מודלים שונים, גיבוש חלופות תכנוניות וקביעת קריטריונים ושיטות להערכת החלופות, קביעה ויישום של תהליכים לשיתוף הציבור בתכנון, יצירת פרוגרמות כמותיות למימוש מטרות התוכנית וצרכי האזור, קביעת מדיניות בתחומים שונים הכוללים, בין היתר, את תחום שימושי הקרקע, מגבלות פיתוח ושלביות הפיתוח ויצירת מנגנונים ליישום, בקרה ופיקוח של תהליך התכנון.

5. תהליך התכנון המרחבי **שונה מטבעו** מתכנון אדריכלי של מבנים והוא כרוך בניתוח מורכב של ידע מדיסיפלינות שונות ומגוונות הכוללות, בין היתר, כלכלה עירונית ואזורית, גאוגרפיה עירונית ואזורית, איכות הסביבה והנדסת הסביבה, סוציולוגיה, עיצוב עירוני, תחבורה, מדיניות ציבורית ומינהל, משפט ועוד. תכנון ערים ואזורים יוצא מנקודת המבט של **המדיניות הציבורית** ולא מתוך נקודת מבט של עיצוב מוצר פיזי. מסיבה זו בארץ ובעולם קיימים מסלולים מיוחדים להכשרת מתכנני ערים ואזורים, כדוגמת המסלולים לתואר שני בכמה מהאוניברסיטאות המובילות בישראל. יש לציין כי

בעולם קיימות כ-400 אוניברסיטאות המעניקות תארים בתכנון וקיימת פעילות בינלאומית מקצועית ואקדמית עניפה מאד בתחום זה.

חלק ניכר מהעוסקים בתכנון ערים ואזורים בארץ, הן במגזר הציבורי והן במגזר הפרטי, **אינם** אדריכלים רשויים, אלא מתכנני ערים ואזורים בעלי השכלה והכשרה מתאימים ובעלי רקע קודם בתחום הגאוגרפיה, סביבה, אדריכלות, הנדסה, כלכלה, סוציולוגיה, מינהל ציבורי ועוד. בין אלה ניתן למנות את מנהלת מינהל התכנון, חלק ממתכנני המחוזות של משרד הפנים, המשרד להגנת הסביבה ורשות המקרקעין ונושאי תפקידים ממלכתיים בכירים רבים נוספים.

6. לשם השוואה, במדינות רבות אחרות (כגון ארה"ב, בריטניה ואוסטרליה) מלאכת התכנון המרחבי איננה נעשית על-ידי אדריכלים, **אלא על-ידי מתכנני ערים ואזורים שהם בעלי תארים אקדמיים והכשרה מקצועית בתחום תכנון הערים והאזורים.**

המצב הנוכחי בישראל

7. בהתאם למצב המשפטי הקיים רשאים מתכנני ערים ואזורים בישראל לערוך ולהכין תוכניות עיר ואזור הכוללות, בין היתר, תוכניות אב (שאינן להן מעמד סטטוטורי) ותוכניות על-פי חוק התכנון והבניה, כלומר תוכניות מתאר ותוכניות מפורטות. תקנות המהנדסים והאדריכלים (רישוי וייחוד פעולות), תשכ"ז-1967, בנוסח הנוכחי, אינן מייחדות את פעולות הכנת תוכניות מרחביות לאדריכל או מהנדס רשוי. על פניהן, תקנות אלו עוסקות אך ורק בהליכי רישוי בניה (להבדיל מהליכי תכנון מרחבי) ובהכנת תוכניות בינוי ועיצוב ארכיטקטוני. תוכניות בינוי ועיצוב ארכיטקטוני אינן תוכניות עפ"י חוק התכנון והבניה, אלא הן תוכניות אשר ניתן לכללן במסגרת תוכניות עפ"י חוק התכנון והבניה (או כנספח לתוכניות שכאלו) או שהן מוכנות מכוח תוכניות עפ"י חוק התכנון והבניה (למשל כתנאי לקבלת היתר בניה).

8. יחד עם זאת, אין בדין הישראלי הסדרה מפורשת של מקצוע תכנון הערים והאזורים, למרות שמקצוע זה מוכר מפורשות בחוק התכנון והבניה לצורך קביעת כשירות למילוי תפקידים שונים במוסדות התכנון. כאמור לעיל, בפועל חלק ניכר ממתכנני הערים והאזורים העוסקים בהכנת תוכניות מרחביות הן במגזר הציבורי והן במגזר הפרטי אינם אדריכלים רשויים, אלא בעלי הכשרה מיוחדת בתחום תכנון הערים והאזורים. במסגרת פעילות איגוד המתכננים בישראל לקידום מקצוע התכנון ומעמד העוסקים בו, פועל כיום האיגוד להכנת פנקס מתכננים במסגרתו נרשמים חברים, שעמדו בקריטריונים לקבלה לאיגוד המתכננים בישראל בהתאם להחלטת ועדת הקבלה, העוסקים בתחומים שונים של מקצוע תכנון הערים והאזורים. יש לציין, כי חברים באיגוד גם אדריכלים רבים בעלי ניסיון מעשי בתחום התכנון העירוני והאזורי, אף שאינם בעלי השכלה בתכנון עירוני

ואזורי. רישום דומה מקובל גם במדינות אחרות, כגון ארה"ב (במסגרת ה- American Institute of Certified Planners), בבריטניה (במסגרת ה-Royal Town Planning Institute) ובאוסטרליה (במסגרת ה-Certified practicing planner של ה- Planning Institute of Australia).

9. היוזמה לייחוד פעולות הכנת תוכניות מרחביות (ככל שקיימת) לאדריכל רשוי תפגע, ללא כל תכלית ומעבר לנדרש, בחופש העיסוק של חלק ניכר ממתכנני הערים והאזורים. יוזמה שכזו תביא לשלילת חלק מרכזי מפעולות התכנון המרחבי מידי מי שהם בעלי ההשכלה וההכשרה המקצועית המתאימה לביצוע פעולות אלו. יתרה מזאת, יוזמה זו תהיה מנוגדת להמלצות ועדת זיילר, אשר המליצה, בין היתר, על הפרדת נושא התכנון המרחבי מהליך רישוי הבניה.

שינוי מעין זה אף יגרום למצב אבסורדי שמרבית העוסקים באישור המקצועי של התוכניות מטעם המדינה והועדות המקומיות, אשר רובם אינם אדריכלים, כלל לא יהיו מורשים להכין תוכניות כדוגמת אלו שעליהם לאשר.

עמדת איגוד המתכננים בישראל

10. לאור האמור לעיל, עמדת איגוד המתכננים בישראל בקשר לייחוד פעולות בתחום תכנון ערים ואזורים הינה כדלקמן:

- א. איגוד המתכננים בישראל מתנגד לייחוד פעולות הכנת תוכניות מתאר ו/או תוכניות מפורטות עפ"י חוק התכנון והבניה לאדריכלים בלבד.
- ב. איגוד המתכננים בישראל ממליץ על הסדרת מעמדו של מתכנן הערים והאזורים בדיון וביצוע רישום של מתכנני ערים ואזורים, על בסיס קריטריונים של השכלה וניסיון מקצועי (לרבות אדריכלים בעלי ניסיון מעשי בתכנון ערים ואזורים).
- ג. איגוד המתכננים בישראל ממליץ על ייחוד הפעולות בתחום תכנון ערים ואזורים, הכוללות בין היתר הכנה ועריכה של תוכניות ערים ואזורים (הן סטוטוריות והן לא סטוטוריות) למתכנני ערים ואזורים רשומים ולאדריכלים בעלי ניסיון מעשי בתכנון ערים ואזורים.
- ד. אנו ממליצים שכל הנושאים שהועלו במכתב זה ידונו בין הגופים הרלבנטיים, תוך התייעצות באיגוד המתכננים בישראל, במטרה למנוע פגיעה לא מוצדקת בחופש העיסוק ולהעלות את רמת התכנון בישראל. אנו פתוחים, כמו תמיד, לדיון עם הארגונים המקצועיים האחרים ומועצת ההנדסה והאדריכלות, במטרה למצוא פתרונות אשר יקדמו את רמת התכנון בישראל.

איגוד המתכננים בישראל
رابطة المخططين في اسرائيل
ISRAEL PLANNERS ASSOCIATION

ה. לאור חשיבות העלאת הנושא על סדר היום הציבורי, אבקשכם לעדכן את איגוד המתכננים בישראל באופן שוטף בכל יוזמה לשינוי הדין הקיים בנושא ייחוד פעולות בתחום התכנון וכן להזמין את נציג איגוד המתכננים לכל דיון שיתקיים בנושא זה במשרד התמ"ת, במועצת ההנדסה והאדריכלות, בועדות הכנסת הכנסת, או בכל פורום אחר.

בברכה,

אמוס ברנדייס

אדר' ומתכן עמוס ברנדייס
יו"ר איגוד המתכננים בישראל

העתקים:

עו"ד מיכאל אטלן, היועץ המשפטי, משרד התמ"ת
מתכנתת בית שורץ, מנהלת מינהל התכנון, משרד הפנים
אינג' יואב סרנה, יו"ר מועצת ההנדסה והאדריכלות
אדר' ברוך ברוך, יו"ר עמותת האדריכלים בישראל
אדר' מרים ארז, מנכ"לית איגוד מהנדסי הערים בישראל
פרופ' יהודה קלעי, דיקן הפקולטה לארכיטקטורה ובינוי ערים, הטכניון
פרופ' אמנון פרנקל, ראש המסלול ללימודי עיר ואזור, הטכניון
פרופ' דניאל פלזנשטיין, פרופ' ערן רזין, ראשי המכון ללימודים עירוניים ואזוריים, האוניברסיטה העברית
פרופ' פועה בר, ראש המחלקה לגאוגרפיה ופיתוח סביבתי, אוניברסיטת בן גוריון
עו"ד אשר כהנא, איגוד המתכננים בישראל
חברי איגוד המתכננים בישראל

יו"ר: אדר' עמוס ברנדייס, אימייל: amos-br@inter.net.il טל: 09-7446015 פקס: 09-7446017

מזכירות: מיכל שגב טל: 050-3445590

כתובת: איגוד המתכננים בישראל, ת.ד. 168 כפר סבא.

אימייל: igudm1@gmail.com אתר האיגוד: www.aepi.org.il